

Samsun Sinop Veteriner Hekimler Odasına İntikal Eden Şikâyet Dosyalarının Değerlendirilmesi

Sefa YILDIRIM^{1,*} ID Berfin MELİKOĞLU GÖLCÜ² ID Mustafa MERCAN³ ID

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 55270, Samsun, Türkiye

² Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı, 55270, Samsun, Türkiye

³ Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Orman Bakanlığı, Baklan İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, 20770, Denizli, Türkiye

Geliş Tarihi: 25.09.2024

Kabul Tarihi: 03.02.2025

ÖZ

Bu çalışmada Samsun Sinop Veteriner Hekimler Odasına intikal eden şikâyet dosyalarının veteriner hekimliği etiği açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın ana materyali, Samsun Sinop Veteriner Hekimler Odası arşivlerindeki şikâyet dosyaları ve Samsun Sinop Veteriner Hekimler Odası Haysiyet Divanı kovuşturma dosyalarıdır. Araştırma, SSVHO'nun 2009 yılından Ağustos 2023 tarihine kadar olan şikâyetleri, soruşturma ve kovuşturma dosyalarını kapsamaktadır. İncelenen dosyalar ilgili mevzuat kapsamında içerik analizi ile incelenmiştir. Bu süre zarfında toplamda 48 şikâyet bildiriminin yapıldığı, bu bildirimlerin sonucunda ise 12 veteriner hekime ceza verildiği belirlenmiştir. Şikâyetçilerin %45.83'ü hasta sahipleri iken, %31.25'i veteriner hekimlerdir. Şikâyet konu olan yerler ise büyük oranda (%74.51) veteriner muayenahaneleridir. Şikâyet nedenlerinin en fazla; malpraktis (%23.08), veteriner hekim olmayan kişilerin hayvanlara müdahalesi (%13.85), haksız kazanç (%10.77) konularında olduğu görüldü. Haysiyet Divanı'nın en çok yazılı ihtar cezası verdiği tespit edildi. Çalışma bulguları incelendiğinde; yıllar içerisinde şikâyet sayılarının yükselme sebebinin, evcil hayvan sahiplerinin şikâyet hakkını daha fazla kullanması, ev hayvanı, veteriner hekim ve veteriner klinik işyeri sayısının artmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Veteriner hekimlerin şikâyetçiler arasında önemli bir oranda bulunması da veteriner hekimler arasında etik-deontolojik çatışmaların veya anlaşmazlıkların bulunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, aynı türden ihlallere diğer veteriner hekim odaları tarafından farklı cezalar verildiği tespit edilmiştir. Bu çalışmanın hem konu ile ilgili literatüre hem de Türkiye genelindeki veteriner hekim odalarının çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Deontoloji, Etik, Veteriner hekimliği etiği, Veteriner hekimliği deontolojisi, Veteriner hekimliği mevzuatı.

ABSTRACT

Assessment of Complaint Files Submitted to Samsun Sinop Chamber of Veterinarians

The aim of this study was to assess the complaint files transferred to the Samsun Sinop Chamber of Veterinarians in terms of veterinary medicine ethics. The main material of the study was the complaint files in the archives of the Samsun Sinop Chamber of Veterinarians and the prosecution files of the Samsun Sinop Chamber of Veterinarians Honor Committee. The research covers the complaints, investigation, and prosecution files of the SSCV from 2009 until August 2023. The files were assessed by content analysis within the scope of the relevant legislation. During this period, a total of 48 complaints were filed, and 12 veterinarians were penalized as a result of these complaints. While 45.83% of the complainants were patient owners, 31.25% were veterinarians. The places subject to complaints were mostly veterinary practices (74.51%). The most common reasons for complaints were malpractice (23.08%), the intervention of non-veterinarians on animals (13.85%), and unfair profit (10.77%). It was determined that the Court of Dignity imposed the most written warning penalties. When the findings of the study are examined, it is thought that the reason for the increase in the number of complaints over the years is that pet owners use their right to complain more, and the number of pets, veterinarians, and veterinary clinics workplaces has increased. The significant proportion of veterinarians among the complainants indicates that there are ethical-deontological conflicts or disagreements among veterinarians. However, it was found that different penalties were imposed by other chambers of veterinarians for the same type of violations. It is thought that this study will contribute both to the literature on the subject and to the work of the chambers of veterinarians across Türkiye.

Keywords: Deontology, Ethics, Veterinary ethics, Veterinary deontology, Veterinary medicine legislation.

GİRİŞ

Hekimlik mesleği, tarihsel süreç içinde yazılı ve sözlü birçok meslek ahlakı düzenlemesine sahip olmuştur. Zamanla hem tıp hem veteriner hekimliğin kendi doğası içinde şekillenen bu düzenlemelerle, hekimlik mesleği ile toplum arasında güvene dayalı bir ilişki kurulması amaçlanmıştır. Bu güven ilişkisinin kurulmasında meslek ahlakı kurallarının oluşturulması kadar, uygulanması ve denetlenmesi de önem taşımaktadır (Pala ve ark. 2016; Başağaç Gül 2023).

Veteriner hekimliğinde meslek ahlakı kurallarını denetleyen ve etik/deontolojik ihlaller üzerine yapılan iddiaları inceleyen kurumlar arasında Türk Veteriner Hekimleri Birliği (TVHB) ve Birliğe bağlı faaliyet gösteren veteriner hekim odaları yer almaktadır (Genç 2023). Türkiye sınırları içinde çalışan veteriner hekimlerin katılımı ile oluşan TVHB, 6343 sayılı "Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun"un yürürlüğe girmesi ile 1954 yılında faaliyete başlamıştır. Tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde mesleki bir kuruluş olan TVHB, veteriner hekimler arasında mesleki deontoloji ve dayanışmayı korumak, veteriner hekimliğin kamu ve kişi yararına uygulanıp gelişmesini sağlamak ve meslek mensuplarının hak ve yararlarını koruma amacı ile kurulmuştur (Melikoğlu ve Kızıltepe 2008).

TVHB; veteriner hekim odaları, Yüksek Haysiyet Divanı, Birlik Merkez Konseyi, Büyük Kongre organlarından meydana gelmektedir. TVHB'nin veteriner hekimlerle iletişimini ve üyelerinin mesleki uygulamalarını mevzuata uygun biçimde sağlamakla yükümlü olan veteriner hekim odaları, sınırları içinde en az 30 veteriner hekimin görev yaptığı illerde veya birkaç ilin birleştirilmesiyle oluşturulan bölgelerde kurulurlar. Veteriner hekim odalarına bağlı faaliyet gösteren haysiyet divanları ise; oda yönetim kurullarının soruşturmasını tamamladığı dosyalar hakkında disiplin sürecini yöneterek karar vermekle ve TVHB'nin üst disiplin kurulu olan Yüksek Haysiyet Divanı (YHD) tarafından bozulan kararları yeniden inceleyerek sonuca bağlamakla yetkilendirilmiştir. Veteriner hekim odaları haysiyet divanları, 6343 sayılı Kanun'a dayanarak veteriner hekimlere; yazılı ihtar, para cezası ve meslekten geçici men cezası vermekle yetkili kılınmıştır (T.C. Resmî Gazete 1954; Tong ve ark. 2014).

Veteriner hekim odalarına intikal eden şikâyet dosyalarına ilişkin işlemler, "Türk Veteriner Hekimleri Birliği Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Uygulama Yönetmeliği"ne göre yürütülmektedir (Sanal 2023). İlgili Yönetmelik hükümlerince şikâyet sonrası disiplin işlemlerinin yürütülmesi, soruşturma ve kovuşturma olmak üzere iki bölümden oluşur. Şikâyet bildirimine dair ilk incelemenin yapıldığı soruşturma kısmından sonra oda yönetim kurulu disiplin kovuşturmasının açılıp açılmayacağına karar verir. Kovuşturma kararı verilen dosyalar haysiyet divanına sevk edilir (T.C. Resmî Gazete 2006).

Samsun Sinop Veteriner Hekimler Odası (SSVHO), 1954 yılında yürürlüğe giren 6343 sayılı Kanun ile faaliyete başlayan ilk 16 meslek odası arasında yer almaktadır. Kurulduğunda Amasya, Çorum, Tokat, Ordu, Sinop ve Samsun illerini kapsayan Oda, diğer illerin ayrılarak kendi veteriner hekim odalarını kurmasıyla 2009 yılından itibaren Samsun Sinop Veteriner Hekimler Odası adı altında faaliyetlerini sürdürmektedir (Sanal ve Melikoğlu Gölçü 2014). SSVHO'nun 2023 yılı itibarıyla 506 üyesi bulunmaktadır.

Tıp ve veteriner hekimliği alanlarında meslek örgütlerine yansıyan etik sorunları inceleyen sınırlı sayıda çalışmanın (Civaner 1999; Başağaoğlu 2000; Civaner 2002; Erer 2007; Kızıltepe 2010; Tong ve ark. 2014) yayımlandığı tespit edilmiştir. Konu ile ilgili literatüre katkıda bulunmak üzere gerçekleştirilen bu çalışmada ise 2009-2023 yılları arasında Samsun Sinop Veteriner Hekimler Odasına intikal eden şikâyet dosyalarının veteriner hekimliği etiği açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOT

Çalışmanın uygulanabilmesi için Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan 20.06.2023 tarihli 2023-620 sayılı onay alınmış ve çalışmanın her aşamasında etik kurul ilkelerine uyulmuştur.

Çalışmanın ana materyalini SSVHO arşivlerinde yer alan şikâyet dosyaları (SSVHO Arşivi) ve Samsun Sinop Veteriner Hekimler Odası Haysiyet Divanına (SSVHOHD) intikal eden kovuşturma dosyaları (SSVHOHD Arşivi) oluşturmaktadır. Araştırmanın kapsamı, Ocak 2009'dan Ağustos 2023'e kadar olan SSVHO'ya intikal eden şikâyet dosyaları ile sonrasında açılan soruşturma ve kovuşturma dosyalarından ibarettir. Buna ek olarak kovuşturma süreci 2009 yılında başlayan ancak şikâyet yılı 2008 olan 1 (bir) şikâyet dosyası da araştırmaya dahil edilmiştir. Dosyalar incelenerek elde edilen veriler, araştırmacılar tarafından "dosya değerlendirme formu" oluşturulup sınıflandırılarak, çalışmanın temel verileri elde edilmiştir.

Çalışmada, şikâyete ilişkin; yazılı savunma istenen veya yönetim kurulu kararıyla soruşturmacı atanarak araştırılan dosyalar soruşturma dosyası; hakkında disiplin kovuşturmasına karar verilerek HD'ye sevk edilen dosyalar ise kovuşturma dosyası olarak tanımlanmıştır. Şikâyete konu olan suçlamalar ve verilen cezalar, ilgili mevzuat kapsamında gruplandırılmış, elde edilen verilerin içerik analizine tabi tutularak değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Çalışmada 2009-2023 yılları arasında SSVHO'ya intikal eden 48 şikâyet dosyasına erişilmiş, bu dosyalara ilişkin 53 kişi hakkında şikâyetçi olunduğu saptanmıştır (Tablo 1).

Şikâyet edilen kişilerin; 50'si veteriner hekim, 1'i tıp hekimi, 1'i ziraat mühendisi iken 1 kişinin mesleği tam olarak tespit edilememiştir. Şikâyet dosyalarında birden fazla kişinin şikâyet edildiği 4 dosya, birden fazla dosyada şikâyet edilen 5 kişi olduğu belirlenmiştir. Bir veteriner hekimin 5, dört veteriner hekimin ise her biri 2 farklı şikâyete konu olduğu gözlemlenmiştir. Oda bünyesine iletilen 5 şikâyete dair soruşturma açıldığı veya bir karar verildiğine dair bilgi elde edilememiştir. Bununla birlikte, soruşturma açılan dosyalardan 13'üne herhangi bir savunma gelmemiş veya SSVHO Arşivinde bulunamamıştır.

SSVHO'ya intikal eden şikâyet dosyalarında şikâyet talebinin en fazla hasta sahipleri tarafından geldiği görülmüş, bu sırayı daha sonra veteriner hekimlerin izlediği saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 1: Yıllara göre şikâyet dosyaları, soruşturma açılan dosyalar ve ceza alan veteriner hekim sayılarının karşılaştırılması.

Table 1: Comparison of the number of complaint files, investigated files and the number of veterinarians sentenced by years.

Yıllar	Dosya		Soruşturma açılan dosyalar		Ceza alan hekimler	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
2008	1	2.08	1	2.94	1	8.33
2009	3	6.25	1	2.94	1	8.33
2010	1	2.08	1	2.94	1	8.33
2011	1	2.08	-	-	-	-
2012	1	2.08	1	2.94	-	-
2013	5	10.42	5	14.71	3	25
2014	1	2.08	1	2.94	1	8.33
2015	5	10.42	3	8.82	-	-
2016	1	2.08	1	2.94	-	-
2017	3	6.25	3	8.82	1	8.33
2018	6	12.5	5	14.71	-	-
2019	1	2.08	1	2.94	-	-
2020	1	2.08	1	2.94	-	-
2021	6	12.5	2	5.88	-	-
2022	7	14.58	4	11.76	1	8.33
2023	5	10.42	4	11.76	3	25
TOPLAM	48	100	34	100	12	100

Tablo 2: Şikâyetleri oluşturan kişilere ilişkin bilgiler.

Table 2: Information on the persons who filed the complaints.

Şikâyetçi	Dosya	
	Sayı	%
Hasta sahibi	22	45.83
Veteriner Hekim	15	31.25
Veteriner Hekim Odası	5	10.42
Diğer	3	6.25
İl Tarım ve Orman Müdürlüğü	2	4.17
Sivil toplum kuruluşları	1	2.08
TOPLAM	48	100

Şikâyete konu olan yerlerin büyük çoğunluğunun veteriner hekim muayenehaneleri olduğu görülmüştür (Tablo 3).

Tablo 3: Şikâyete konu olan yerin niteliği.

Table 3: The type of place that is the subject of the complaint.

Şikâyete konu olan yerin niteliği	Dosya		Ceza	
	Sayı	%	Sayı	%
Veteriner muayenehanesi	38	74.51	7	58.33
Kamu (İl ve İlçe Tarım ve Orman Müdürlükleri)	4	7.84	1	8.33
Kamu (Hayvan bakımevi)	1	1.96	-	-
Hayvan hastanesi	1	1.96	-	-
TVHB	1	1.96	1	8.33
Ev hayvanı satış yeri	1	1.96	-	-
Kamu (Devlet hastanesi)	1	1.96	-	-
Zirai ilaç satıcısı	1	1.96	-	-
Tespit edilemeyen yerler	3	5.88	3	25
TOPLAM	51	100	12	100

SSVHO'ya intikal eden şikâyetlerin çoğunluğunu (%23.08) malpraktis (mesleki hata veya ihmal) nedenleri oluşturmuştur. Bunu; %13.85 ile veteriner hekim olmayan kişilerin hayvanlara müdahalesi, %10.77 ile de haksız kazanç konuları izlemiştir (Tablo 4).

SSVHO'ya gelen 48 şikâyet dosyasının 34 tanesi hakkında Oda Yönetim Kurulunca soruşturma açılmıştır (Tablo 1). 34 soruşturma dosyasına ilişkin 12 veteriner hekime ceza verilmiştir. Veteriner hekimlerin 9'u Haysiyet Divanı (Tablo 5), 3'ü ise Oda Yönetim Kurulu tarafından direkt olarak cezalandırılmıştır.

SSVHOHD'nin, 2009-2023 yılları arasında 15 kez toplandığı belirlenmiştir. Bu toplantılar sonucunda 9 veteriner hekime ceza verildiği, ayrıca Ağustos 2023 itibarıyla iki kovuşturma dosyasının, kanıtların ve savunmaların yetersizliği sebebiyle halen kovuşturmasına devam edildiği belirlenmiştir (Tablo 5 ve 6). SSVHOHD tarafından kovuşturulan dosyaların, soruşturma başlangıç ve kovuşturma bitiş tarihleri arasındaki süreler incelendiğinde ise en uzun süre 338 gün, en kısa süre ise 14 gün olduğu tespit edilmiştir. Dosyaların sonuçlanma süresinin ortalaması ise 95.37 gündür.

SSVHO'ya intikal eden dosyalardan biri, meslekten 30 gün men cezası alan veteriner hekimin itirazı üzerine YHD'ye gönderilmiş, YHD ise kararı bozarak SSVHOHD'nin dosyayı tekrar incelemesini istemiştir. Dosyayı yeniden inceleyen SSVHOHD yeniden aynı cezayı vermiş, ancak cezaya muhatap veteriner hekimin muayenehanesini kapatması üzerine cezanın uygulanamadığı anlaşılmıştır (Tablo 6).

Tablo 4: SSVHO'ya intikal eden şikâyetlere neden olan konular.**Table 4:** Issues causing complaints received by the SSCV.

Şikâyet nedenleri	Sayı	%
<i>Malpraktis (Mesleki hata veya ihmâl)</i>	15	23.08
<i>Veteriner hekim olmayan kişilerin hayvana müdahalesi</i>	9	13.85
<i>Haksız kazanç</i>	7	10.77
<i>Yaşam ve sağlığa özen ve saygı göstermemek</i>	5	7.69
<i>Usulsüz veya hatalı ilaç satışı</i>	4	6.15
<i>Reklam yasağı</i>	4	6.15
<i>İş sözleşmesi onaylanmadan mesleği icraat etme</i>	4	6.15
<i>Yalan beyan</i>	3	4.62
<i>Hasta sahibi ilişkilerinde hekim kişiliğine aykırı tutum</i>	3	4.62
<i>Meslektaşlar arası deontolojiye aykırı tutum</i>	2	3.08
<i>Oda asgari ücret tarifesine uyulmaması</i>	2	3.08
<i>Usulsüz veya hatalı suni tohumlama uygulaması</i>	2	3.08
<i>Aracılık</i>	1	1.54
<i>Diploma kiralama</i>	1	1.54
<i>Meslek onurunu küçük düşürecek davranışlar sergilemek</i>	1	1.54
<i>Aşı karnesi düzenlemede usulsüzlük</i>	1	1.54
<i>Bilinmiyor</i>	1	1.54
TOPLAM	65	100

Tablo 5: SSVHOHD tarafından verilen kararlar.**Table 5:** Decisions imposed by the SSCVHC.

Haysiyet Divanı Kararı	Sayı	%
<i>Henüz kovuşturma tamamlanmamış</i>	2	16.67
<i>Ceza verilmemiş</i>	1	8.33
<i>Yazılı ihtar</i>	7	58.33
<i>Para cezası</i>	1	8.33
<i>30 gün meslekten men*</i>	1	8.33
TOPLAM	12	100

*Ceza verilen veteriner hekimin muayenehanesini kapatması üzerine ceza işleme alınamamıştır.

Tablo 6: Cezalara sebep olan ihlallerin ve verilen ceza türünün karşılaştırılması.**Table 6:** Comparison of the violations that led to penalties and the type of penalty imposed.

Suç türü ve ceza verilen veteriner hekim sayısı			
Ceza verilmesine sebep olan durum	Yazılı İhtar	Para Cezası	Meslekten geçici men
<i>Geçerli iş sözleşmesi olmadan mesleğini icra etme</i>	3	-	-
<i>Reklam yasağı</i>	3*	-	-
<i>Malpraktis</i>	1	-	-
<i>Oda asgari ücret tarifesine uyulmaması</i>	1*	-	-
<i>Haksız menfaat</i>	-	1	-
<i>Diploma kiralama ve diplomanın yetkisiz kişilerce kullanımı</i>	-	-	1
TOPLAM	7*	1	1

*Bir veteriner hekime; reklam yasağı ve oda asgari ücret tarifesine uyulmaması gerekçesiyle tek bir yazılı ihtar cezası verilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışma bulgularına göre, Tablo 1'de sunulan verilere bakıldığında, şikâyet sayısının önceki yıllara göre 2021 yılı itibarıyla arttığı ve izleyen yıllarda benzer seviyelerde kaldığı görülmektedir. Bu durum; hasta sahiplerinin, son yıllarda internet erişimi ve iletişim kaynaklarının artışına bağlı olarak sağlık hizmetleri sırasında karşılaştığı sorunlara yönelik muhatap alabileceği kurumların varlığından haberdar olmasıyla şikâyet haklarını daha fazla kullanması; veteriner fakülteleri ve bu fakültelerin öğrenciler için ayrılan kontenjanlarının artışına (YÖK Atlas 2023) bağlı olarak mezun veteriner hekim sayısı ve buna paralel veteriner hekimliği hizmeti veren klinik işyerlerinin (muayenehane, poliklinik, hayvan hastanesi) artış göstermesi gibi nedenlerle ilişkilendirilebilir. Veteriner fakültelerinin sayısındaki artış, beraberinde yeni fakültelerin yetersiz altyapıları, verilen lisans eğitiminin niteliği ve bu fakültelerden mezun olacak veteriner hekimlerin mesleki yeterlilikleri ile ilgili tartışmaları gündeme getirmiştir (Eroğlu 2019). Bu nedenlerle nitelikli eğitim eksikliği ve rekabetin artışı, halka sunulan hizmetlerin kalitesini olumsuz etkileyebilecek faktörler olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte Kafalı (2022), pandemi döneminde sosyalleşme amacıyla evcil hayvan edinme oranının arttığını bildirmiştir. Artan evcil hayvan popülasyonu ile veteriner hekimliği hizmetlerine olan talebin artması sonucu şikâyetlerin beraberinde yükseldiği de düşünülmektedir.

Diğer taraftan SSVHO'ya yapılan şikâyetlere ilişkin soruşturma açıldığına dair belge bulunmayan 5 dosya ve soruşturmaya ilişkin 13 savunma, Oda arşivinde saptanamamıştır. Bu durumun gerek Oda yönetimlerinin değişimi gerekse taşınma-tadilat durumlarında arşiv belgelerinin kaybolmasından veya kayıtların dosyalanması ve arşivlenme aşamasında yaşanan eksikliklerden

kaynaklandığı düşünülebilir. Konu ile ilgili benzer tespitler Kızıltepe (2010) ve Tong ve ark. (2014) tarafından yapılan çalışmalarda da ele alınmış, “özel arşiv” niteliğinde olan TVHB ve Birliğe bağlı faaliyet gösteren odalara ait tüm evrakların daha özenle ve dikkatle saklanması gerektiği, bu konuda TVHB ve VHO’ların yapacakları çalışmalar ile konunun netleştirilmesi, sonraki süreçte ise dosyalama ve arşivleme ile ilgili gösterilecek özenin gerekliliği vurgulanmıştır. Türkiye’de şu an faaliyet gösteren veteriner hekim odalarının sayısı (56) göz önüne alındığında örnek bir çalışmanın başlatılması ve konunun oda yönetimlerinin inisiyatifine bırakılmayarak iş akışı haline getirilmesi, gerekirse konu ile ilgili denetimlerin TVHB Merkez Konseyi tarafından belirli aralıklarla gerçekleştirilmesi bu çalışmanın yazarları tarafından önerilmektedir.

SSVHO’ya intikal eden şikâyet dosyalarında şikâyetçilerin büyük bir bölümünün hasta sahipleri, şikâyet edilenlerin büyük bölümünün ise veteriner hekimler olduğu görülmüştür. Ancak şikâyetlerin büyük çoğunluğunun soruşturma açıldıktan sonra kovuşturmaya gönderilmemesi, söz konusu şikâyetlerin haklılığı konusunda tereddütler oluşturmakta ve şikâyete neden olabilecek diğer etkenleri akla getirmektedir. Ayrıca şikâyetlerin kovuşturmaya dönüşmemesi, veteriner hekim odaları yönetim kurullarının meslektaşlarını korumaya yönelik veya iyi niyetli yaklaşımları (Tong ve ark. 2014) gibi nedenlerden kaynaklanıyor olabilir. Bununla birlikte, hasta sahiplerinden sonra en fazla şikâyetçi grubunun veteriner hekimlerden oluşması, meslektaşlar arasında deontoloji ve rekabet konularında sıkıntılar yaşandığını düşündürmektedir. Benzer bir yaklaşımla Kızıltepe (2010), YHD’nin 1995-2010 yılları arasında en fazla mesleğe saygı ve rekabet konularında disiplin cezası verdiğini, ancak cezaların sayıca az olması nedeniyle meslektaşlar arası deontolojik-etik sorunları ve ihlalleri çözmekte başarısız kaldığı şüphesine dikkat çekmiştir.

Şikâyete konu olan iş yerlerine bakıldığında veteriner hekim muayenehanelerinin en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. Bu durumun, Oda sınırları içinde faaliyet gösteren veteriner hekimliği hizmeti veren işyerleri arasında veteriner hekim muayenehanelerinin sayıca fazla olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Nitekim, Ağustos 2023 itibarıyla Samsun-Sinop’ta kayıtlı 212 veteriner hekim muayenehanesi ve 2 hayvan hastanesi bulunmaktadır. Bununla birlikte serbest ve kamu veteriner hekimliği hizmetlerine yönelik yapılan şikâyetler arasında belirgin bir farkın mevcut olduğu görülmektedir. Bu fark, kamu veteriner hekimlerinin odaya kayıt yapma zorunluluğunun olmaması (T.C. Resmî Gazete 1954), kamu kurumlarının kendi disiplin süreçlerine sahip olmaları ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca konuyla ilgili olarak Tong ve ark. (2014) serbest veteriner hekimliğin işleyişi gereği daha zor koşullarda icra edilmesi, hasta, hasta sahibi, meslektaşlar, ilaç ve yem/mama firmaları vb. ile sürekli etkileşim halinde olmalarından dolayı daha fazla sorunla karşılaşabileceklerini bildirmişlerdir.

Şikâyet dilekçelerine ilişkin nedenlerde (Tablo 4) en büyük pay sahibinin malpraktis olgularından kaynaklandığı görülmüştür. Ancak malpraktis şikâyetlerinin çok az miktarda kovuşturmaya konu olduğu görülmüştür. Bu durumun, hasta sahibinin tıbbi uygulamalar sırasında oluşan komplikasyonlar ile hekimin kasıtlı veya ihmal dahilinde yaptığı hatalı uygulamaları karıştırmamasından kaynaklandığı düşünülebilir. Veteriner hekimler, tıbbi uygulamalar esnasında kabul edilen risk sınırları içerisinde yaşanan olumsuz sonuçlardan dolayı sorumlu tutulamazlar. Mesleğin icrası sırasında hekimin hatalı

uygulama yaptığı için sorumlu tutulabileceği olay içerisinde; kasıt, ihmal veya özensiz hekimlik uygulamaları sebebiyle kusur işlemesi gerekir (Alat Er ve Aslım 2021). Bu gibi kusurlu veteriner hekimliği uygulamalarını önlemek amacıyla; “Malpraktis Yönetmeliği” oluşturulması veya yürürlükteki uygulama yönetmeliğinin yetersiz kalan “Disiplin Suçları ve Cezaları” gibi bölümlerinde düzenlemeler yapılması, ihlallere yönelik para cezalarının miktarda arttırılması Türk Veteriner Hekimliği Kurultaylarında (TVHB 2010; TVHB 2018) önerilmiştir.

Veteriner hekim unvanı taşımayan kişilerin hayvanlara tıbbi müdahalede bulunması şikâyet dilekçelerinde önemli bir yer tutmuş ancak Haysiyet Divanı tarafından bu konuyla ilgili hiçbir kararın alınmadığı belirlenmiştir. Çeşitli yayınlarda (Dinçer 1967; Arslan 1998; Başağaç Gül ve Genç 2009) Türkiye’de hayvan hastalıklarının tedavisine yönelik uygulamaların, geçmişte olduğu gibi bugün de veteriner hekimlerin yanı sıra, veteriner hekim olmayan kişiler tarafından da yürütüldüğü bildirilmiştir. Veteriner hekimlerin, meslekleriyle ilgili teknik bilgileri veteriner hekim olmayan kişilere öğretmeleri, piyasadaki dengeyalehlerine bozarak klinisyen veteriner hekimlerin rakiplerinin sayısını arttıracaktır (Kızıltepe 2010).

Reklam yasağına ilişkin şikâyetlerin sayıca az olmasına karşın bu şikâyetlerin büyük çoğunluğuna Haysiyet Divanı tarafından yazılı ihtar cezasının verildiği görülmüştür. Konu hakkında Kızıltepe (2010), Türkiye genelinde veteriner hekimliği ihlalleri arasında reklam ve tabela gibi ihlallerin denetlenmesinin ve kanıtlanabilirliğinin yüksek olduğunu bildirmiştir. Ayrıca reklam yasağı konusu, 3. ve 4. Türk Veteriner Hekimliği Kurultaylarında serbest veteriner hekimlikle ilgili sorunlar arasında işlenmiş; özellikle teknolojinin ilerlemesi ile internet alanında bu yasağın daha fazla çiğnendiği belirtilerek, uygulama yönetmeliğinde internet paylaşımlarının sınırlarının çizilmesi, reklam yasağı ihlallerinde cezaların arttırılması, veteriner fakültelerindeki öğrencilere seminerlerin verilmesi ve yeni mezun veteriner hekimlerin bu konuda bilgilendirilmesi önerilmiştir (TVHB 2010; TVHB 2018).

SSVHOHD kararları sonucunda verilen cezalara sebep olan durumlara (Tablo 5 ve 6) bakıldığında oda asgari ücret tarifesine uymamak ve geçerli iş sözleşmesi olmadan mesleğini icra etmek suçlarının ikisinin de yazılı ihtarla cezalandırılması uygun görülmüştür. Oysa ki “Türk Veteriner Hekimleri Birliği Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Uygulama Yönetmeliği”nin (T.C. Resmî Gazete 2006) 10. Bölümünde “Disiplin Suçları ve Cezaları” başlığı altında ise bu suçların para cezası ile cezalandırılması gerektiği yer almaktadır. Benzer örnekler İzmir Veteriner Hekimler Odası ile ilgili yapılan çalışmada da (Tong ve ark. 2014) sunulmuştur. Ayrıca SSVHO bünyesindeki 3 şikâyet dosyası ile ilgili olarak Oda Yönetim Kurulunun, suçu sabit görülen veteriner hekimleri Samsun Sinop Veteriner Hekimler Odası Haysiyet Divanı’na havale etmeden yazılı bir şekilde uyardığı görülmüştür. Ancak Türk Veteriner Hekimleri Birliği Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Uygulama Yönetmeliği’ne (T.C. Resmî Gazete 2006) göre Veteriner Hekim Odası Yönetim Kurulunun soruşturma açma yetkisine karşın ceza verme yetkisi bulunmamaktadır. Bu durum veteriner hekim odalarının inisiyatif olarak soruşturma sonucunda daha düşük bir cezayı uygun görmesi ile açıklanabilir. Ayrıca bir meslek örgütü olarak faaliyet gösteren veteriner hekim odalarının ve bu odalara bağlı haysiyet divanlarının, disiplin suçları karşısında nispeten daha ağır cezalar yerine uyarılara öncelik vererek, meslektaşlarını zor durumda bırakmadan mesleğin icrasını teşvik etme amacıyla olduğu yönünde değerlendirilebilir. Konu ile ilgili yapılan çalışmalar

incelendiğinde disiplin suçlarına verilen cezalarla ilgili birörnekliliğin sağlanmadığı görülmüştür. Nitekim, Samsun Sinop ve İzmir Veteriner Hekimler Odaları Haysiyet Divanlarının, veteriner hekim işyerini usulsüz kullandırma/diploma kiralama konusunda farklı cezalar verdiği görülmüştür. Bu durum 6343 sayılı Kanun'un 41. Maddesi'nin; haysiyet divanlarına cezaların uygulanmasında sıra gözetmeksizin geniş takdir yetkisi vermesinden kaynaklanmaktadır. Bu karışıklık durumu çeşitli davalar sonucu yargıya intikal etmiş, Anayasa Mahkemesinin 22/3/2023 Tarihli ve E: 2023/18, K: 2023/57 Sayılı Kararı (T.C. Resmi Gazete 2023) ile 6343 sayılı Kanun'un 41. Maddesi, Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edilmiştir. Nitekim veteriner hekimliği mevzuatının geliştirilmesi veveteriner hekim odalarının etkin bir meslek örgütü olarak çalışabilmesi için; başta 6343 sayılı Kanun olmak üzere meslekle ilgili hukuki metinlerde değişiklikler yapılması ve güncel koşullara göre düzenlenmesi gerektiği Türk Veteriner Hekimliği Kurultaylarında (TVHB 2002; TVHB 2010; TVHB 2018) uzun yıllar dile getirilmiştir.

SSVHOHD'ye intikal eden şikâyet başvurularının karar süreleri incelendiğinde en kısa süreli karara varılan dosyanın 14 gün, en uzun sürenin ise 338 gün olduğu gözlemlenmiştir. Diploma kiralama konusundaki dosyanın SSVHOHD kararının YHD tarafından bozulmasından sonra tekrar soruşturma-kovuşturma sürecine girmesinden dolayı uzadığı görülmüştür. Bu dosya çıkarıldığı zaman diğer dosyaların sonuçlanma süresinin ortalama 60.71 gün olduğu hesaplanmıştır. Konu ile ilgili yapılan diğer çalışmalar göz önüne alındığında SSVHOHD'nin karar sürecinin hızlı işlediği yönünde düşünülebilir.

Sonuç olarak 6343 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 1954 yılından bu yana faaliyet gösteren TVHBYHD ve veteriner hekim odalarına bağlı haysiyet divanları; veteriner hekimlik mesleğinin doğru bir şekilde icra edilmesi, meslektaşlar arasındaki deontolojiyi koruma ve kamuoyu nezdinde veteriner hekimlere duyulan güveni en yüksek noktaya çıkarma konularında görev yaptığı, 506 üyesi bulunan (Temmuz 2023 itibarıyla) SSVHO'nun bu görevi yerine getirmek amacıyla faaliyetlerine devam etmektedir. Ancak çalışma bulgularından anlaşılabileceği üzere mesleki ihlallere yönelik sergilenen tutum ve verilecek cezalar konusunda mevzuatı bilme ve uygulama noktasında Oda Yönetim Kurulu ve Haysiyet Divanı üyelerinin bilgi eksikliği bulunmaktadır. Bu nedenle Türkiye'deki veteriner hekim odaları üyelerine yönelik verilecek eğitim ve seminerlerle bu açığın kapatılması önerilmektedir. Ayrıca konu ile ilgili çalışmaların tüm Türkiye'de faaliyet gösteren veteriner hekim odalarının dikkate alınması gerektiği söylenebilir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar bu çalışma için herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

TEŞEKKÜR VE BİLGİLENDİRME

Bu çalışma, X. Biyoetik Kongresi'nde (11-13 Eylül 2023, Samsun) sözlü olarak sunulan ve kongre kitabında özet metin olarak yayımlanan çalışmanın genişletilmiş halidir.

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi adına desteklerini esirgemeyen, Samsun Sinop Veteriner Hekimler Odası Başkanı Elif KÖSE AVAN'a teşekkür ederiz.

YAZAR KATKILARI

Fikir/Kavram: SY, BMG
Denetleme/Danışmanlık: BMG
Veri Toplama ve/veya İşleme: SY
Analiz ve/veya Yorum: SY, BMG, MM
Makalenin Yazımı: SY, BMG
Eleştirel İnceleme: SY, BMG, MM

KAYNAKLAR

- Alat Er AD, Ashım G (2021).** Veteriner Hekimliğinde Malpraktis. *Vet Farm Toks Dern Bult*, 12 (2), 89-104.
- Arslan ES (1998).** Ege Bölgesi Folklorunda Veteriner Hekimliği ve Hayvancılık Üzerine Araştırmalar. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Başagaç Gül RT (2023).** Veteriner Hekimliği Mevzuatı – Temel Kavramlar. Başagaç Gül RT (Ed). Veteriner Hekimliği Mevzuat ve Etik Akıl Notları (s. 1-8). Güneş Tıp Kitabevi, Ankara.
- Başagaç Gül RT, Genç SV (2009).** Some Examples of Animal Healing in Folk Veterinary Medicine in Anatolia. In: 15th Annual Conference DVG 'Animal Healers' Pastand Present, Berlin, Germany.
- Başagaçoğlu İ (2000).** İstanbul Tabip Odasına İntikal Eden Etik Sorunlar. Hatemi H, Doğan H (Ed). Medikal Etik-2 (s. 67-89). Yüce Yayın, İstanbul.
- Civaner M (1999).** Türk Tabipleri Birliği Yüksek Onur Kurulu'na Yansıyan Olgularda Tıbbi Etik İhlallerinin İncelenmesi. Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
- Civaner M (2002).** Bir Metropol Tabip Odasının Onur Kurulu Dosyaları. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics*, 10 (3), 202-13.
- Dinçer F (1967).** Türk Folklorunda Veteriner Hekimliği Üzerine Araştırmalar. Ankara Üniversitesi Veteriner ve Ziraat Fakülteleri Basımevi, Ankara.
- Erer S (2007).** Bursa Tabip Odası Onur Kurulu Dosyalarında Tıp Etiği Sorunlarının Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bursa, Türkiye.
- Eroğlu A (2019).** Yeni Veteriner Fakülteleri Açılmamalıdır. Erişim Tarihi: 27.12.2024. Erişim Adresi: <https://tvhb.org.tr/2019/01/14/yeni-veteriner-fakulteleri-acilmamalidir/>
- Genç SV (2023).** Veteriner Hekimliğinin İcrasında Temel Kanunlar (6343 ve 5996 Sayılı Kanunlar. Başagaç Gül RT (Ed). Veteriner Hekimliği Mevzuat ve Etik Akıl Notları (s. 9-16). Güneş Tıp Kitabevi, Ankara.
- Kafalı H (2022).** Pandemi Döneminde ve Öncesinde Evcil Hayvan Edinme, Hayvanlara Karşı Bazı Tutumlar ve Dindarlık Yönelimleri Arasındaki İlişkiler Üzerine Bir Araştırma. *TJAD*, 6 (1), 6-36.
- Kızıltepe A (2010).** Türkiye de Klinik Veteriner Hekimliği Uygulamalarında Karşılaşılan Deontolojik-Etik Sorunlar Üzerine Bir Araştırma. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Melikoğlu B, Kızıltepe A (2008).** Türk Veteriner Hekimleri Birliği: Tarihten Notlar. *Vet Hekim Der Derg*, 8, 94-101.
- Pala K, Çakır R, Civaner MM (2016).** Sağlık politikaları ile meslek ahlakı arasında ilişki var mı? Bursa Tabip Odası'na yapılan başvurular örneğinde bir değerlendirme. *Türk J Public Health*, 14 (3), 135-151.
- Sanal Ş (2023).** Uygulama Yönetmeliği. Başagaç Gül RT (Ed). Veteriner Hekimliği Mevzuat ve Etik Akıl Notları (s. 37-48). Güneş Tıp Kitabevi, Ankara.
- Sanal Ş, Melikoğlu Gölçü B (2014).** Düünden Bugüne Samsun-Sinop Bölgesi Veteriner Hekimler Odası. IV. Ulusal Veteriner Hekimliği Tarihi ve Mesleki Etik Sempozyumu, Samsun, Türkiye.
- SSVHO Arşivi, Samsun Sinop Veteriner Hekimler Odası Arşivi (2023).** Şikâyet ve Soruşturma Dosyaları.
- SSVHOHD Arşivi, Samsun Sinop Veteriner Hekimler Odası Haysiyet Divanı Arşivi (2023).** Kovuşturma Dosyaları ve Haysiyet Divanı Karar Defteri.
- T.C. Resmi Gazete (1954).** Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun. Kanun numarası: 6343. RG Tarih-Sayı: 18.03.1954-8661. Erişim Tarihi: 25 Ekim 2024. Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6343.pdf>
- T.C. Resmi Gazete (2006).** Türk Veteriner Hekimleri Birliği Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Uygulama Yönetmeliği. RG Tarih-Sayı: 13.09.2006-26288. Erişim Tarihi: 25 Ekim 2024. Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=10644&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeli&mevzuatTertip=5>

T.C. Resmî Gazete (2023). Anayasa Mahkemesi Kararı. RG Tarih-Sayı: 04.05.2023-32180. Erişim Tarihi: 25 Ekim 2024. Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/05/20230504-11.pdf>

Tong E, Özdemir HG, Aslım G (2014). İzmir Veteriner Hekimler Odası Haysiyet Divanı kararlarının "gizliliğe saygı ilkesi" çerçevesinde değerlendirilmesi. *Vet Hekim Der Derg*, 85 (2), 35-41.

Türk Veteriner Hekimleri Birliği (TVHB) (2002). 2. Türk Veteriner Hekimliği Kurultayı Komisyon Raporları. Medisan Yayınevi, Ankara.

Türk Veteriner Hekimleri Birliği (TVHB) (2010). 3. Türk Veteriner Hekimliği Kurultayı Sonuç Raporları. Ankara.

Türk Veteriner Hekimleri Birliği (TVHB) (2018). 4. Türk Veteriner Hekimliği Kurultayı Komisyon Raporları. Medisan Yayınevi, Ankara.

YÖK Atlas (2023). Veterinerlik (SAY) Programlarına Taban Puanına Göre Yerleşen Son Kişinin Netleri. Erişim Tarihi: 13 Eylül 2024. Erişim Adresi: <https://yokatlas.yok.gov.tr/netler-tablo.php?b=10232>